کەبەکەی سودانی و مالکی لە هەڵبژاردنی ٢٠٢٥ی عێراقدا.. عوسمانی حاجی مارف

ئایا ئێران دەستبەرداری مالیکی دەبێت و سودانی هەڵدەبژێرێت!؟

پەرلەمانی عێراق ڕۆژی ١١ی تشرینی دووەمی ٢٠٢٥ی وەک وادەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنی پەرلەمان دیاریکرد. مانگی ڕابردوو کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکانی عێراق، دەستپێکردنی پرۆسەی نوێکردنەوەی تۆماری دەنگدەرانی ڕاگەیاند و ئاماژەی بەوەدا کە پرۆسەکە یەک مانگ دەخایەنێت.

لەگەڵ دانانی وادەی فەرمی بۆ هەڵبژاردنەکان، ئێستا سەرنج دەچێتە سەر سروشتی ئەو هاوپەیمانیانەی کە پێکیدەهێنن و ڕادەی بەشداری جەماوەر لەم بۆنەیەدا کە وەک شتێکی سەرەکی بۆ داهاتووی پرۆسەی سیاسی لە عێراقدا سەیر دەکرێت، بەڵام ئەوەی پێشبینی دەکرێت ڕێژەی بەشداربوان زۆر کەم دەبێت.

سودانی، کاندیدبوونی خۆی بۆ هەڵبژاردنی داهاتووی پەرلەمانی عێراق ڕاگەیاند، هەنگاوێک کە ڕەنگە لە بەرامبەر ویستی نوری مالیکیدا بوەستێتەوە، کە مالکی بە نیازە ببێتە کەسایەتی قۆناغی داهاتوو لە عێراق، لەڕێگەی ئەم هەڵبژاردنەوە جارێکیتر هەوڵی سەرکردایەتی بۆ ئایندەی عێراق و چوارچێوەی هەماهەنگی بەدەستەوە بگرێت، لەهەمانکاتدا پارێزگاری لە مانەوەی حەشدی شەعبی بکات، ئەم ئەجندایەش لە دۆخی ئێستای ململانێی نێوان ئەمریکاو ئێراندا بۆ مالکی کارساز نیە.

کاندیدبونی سودانی، خوازیاری بەردەوامی مانەوەیەتی لە چوارچێوەی گۆڕەپانی سیاسی و وەستانەوە بەرامبەر بە مالیکی، پەیدەچێت لە لەواری درێژەدان بە پۆستی سەرۆک وەزیراندا سودانی ئەو فرسەتەی زیاتربێت، کە لە نەبوونی کەسایەتیە دیارەکانی شیعە و ناکۆکی بەردەوامی نێوان لایەنەکان ، هیچ کەسێکیان بوێری ئەوەیان نەبێت دواتر خۆیان کاندیدکەن بۆ سەرۆک وەزیران، لەهەمان کاتیشدا بزووتنەوەی سەدری و موقتەدا سەدر، جارێکی تر هەڵویستی بایکۆت وەردەگرنەوە لە هەڵبژاردنی داهاتوودا.

ئەوەی مالیکی نیگەران دەکات لە کەبەکەی لەبەرامبەر سودانیدا ئەوەیە کە سەرۆکوەزیرانی ئێستا بەو ڕۆڵەی لەماوەی سەرکایەتیەکەیدا لە سەردانەکان و پەیوەندیەکانیدا دیویەتی چێژ

لە قەبوڵکردنی ناوچەیی و نێودەوڵەتی وەردەگرێت، بە پێچەوانەی مالیکی کە بوونی تەنها بەستراوەتەوە بە پشتیوانی ئێران و حزبی دەعوە، لەهەمانکاتدا ئەرکی پاراستنی بەرژەوەندیەکانی بەستنەوەی عێراق بە کارنامەی ئێرانەوە، بەڵام دۆخەکە بەتەواوی گۆڕاوەو زیاتر بە زیانی مالکیەو و خزمەت بە بەرژەوەندیەکانی سودانی دەکات، چونکە ئایندەی شێوەی دەستێوەردانی ئێران لە عێراقدا ئاڵوگۆڕی جدی بەخۆیەوە دەبینێت.

ئێران کە ئێستا نایەوێت ڕووبەڕووی ئەمریکیەکان ببێتەوە لە عێراقدا، ئەگەرچی بۆ ماوەیەکی کاتیش، دەتوانێت دەستبەرداری هاوپەیمانەکانی وەک مالیکی بێت و ڕەنگە زیاتر پشتگیری لە مانەوەی سودانی بکات بۆ ماوەیەکی تریش وەک سەرۆکوەزیران، تا ئەو کاتەی زریانەکە تێدەپەڕێت، چونکە لەم دۆخەدا سودانیان پێباشترە، باشترە لە کاندیدکردنی کەسایەتیەکی دیکە کە دوژمنایەتیان لەگەڵدا بکات، ئاشکرایە کە سودانی دەستبەرداری ئێران نەبووەو هەوڵی داوە هاوسەنگی نێوان ڕۆڵی ئەمریکاو ئێران لە عێراق ڕاگرێت.

ئێران بە فشارخستنە سەر میلیشیاکانی ژێر چەتری حەشدی شەعبی، پاڵدەنێت بەئەوەی خۆیان هەڵبوەشێننەوە و چەکەکانیان تەسلیم بکەن و وەک تاک پەیوەندی بە دامەزراوە سەربازی و ئەمنییەکانەوە بکەن، ئەمەش وای لێدەکات گرنگی بە مالیکی نەدات و سودانی بەسەر ئەودا هەڵبژێرێت. مالکی کاغەزێکی سووتاوە کە بوونی پەیوەستە بە غەرقبون لە گەندەڵیدا، بەڵام سودانی لە پەیوەند بە ڕێکەوتنی ئەمریکاو ئێرانەوە تاڕادەیەک دەتوانێت یارمەتیدەربێت بە تێپەڕاندنی ئەو قۆناغە گرنگەی کە حەشدی شەعبی خۆیان هەڵبوەشێننەوە و چەکەکانیان تەسلیم بکەن و وەک تاک پەیوەندی بە دامەزراوە سەربازی و ئەمنییەکانەوە بکەن، ئەمەش وا لە ئێران دەکات پێگەی مالیکی بە هەند وەرنەگرێت و فەزڵی سودانی بەسەر ئەودا بە باشتر بزانێت.

کاندیدبونی سودانی، هەڵگری پەیامێکی ڕوونە کە بەردەوام دەبێت لە بنیاتنانی پەیوەندی هاوسەنگ بە عێراق لەگەڵ ژینگەی ناوچەیی و هاوبەشە نێودەوڵەتیەکانی بەتایبەت ئەمریکا. ئەمەش فاکتەرێکی بەرچاوە لە بەرژەوەندی سودانی، بە پێچەوانەی مالیکی کە بەهۆی خراپی پێشینەی لەگەڵ ڕەوتی سەدری و پەیوەندی ئاسایی لەگەڵ ڕەوتی حیکمە بە سەرۆکایەتی عەمار حەکیم و دابەزینی متمانەی لە نێو کورد و سوننە ڕووبەڕووی دژایەتی ناوخۆیی دەبێتەوە.

مالیکی نیگەرانی خۆی لە سەرکەوتنی سودانی ناشارێتەوە لە کۆکردنەوەی پشتیوانی لە چوارچێوەی هەماهەنگی لە ماوەی سەرۆکایەتیەکەیدا، ئەمەش مەترسی لەسەر پێگەی ئەو وەک سەرۆکی باڵی چوارچێوەکە و کاندیدەکەی بە قۆناغی داهاتوو دروست دەکات.

هەروەها مالیكی ڕووبەڕووی ڕەتكردنەوەی دەرەكی دەبێتەوە، كە لە دەوڵەتانی ناوچەكەوە دەست پێدەكات، ل□ نێویاندا دەوڵەتانی كەنداو، بوونی مالكی بە مانای وەستانی وەبەرهێنان لە عێراق و ڕەتكردنەوەی هاوكاریكردنی دەبێت لەو قۆناغە سەختەی كە ئێستا بەسەریدا هاتووە.

ئه مه جگه له نادڵنیایی توركیا و ئەمریكا لەبەرامبەر مالكیدا.

سودانی لەمیانی بەشداریكردنی لە نۆیەمین كۆڕبەندی سلێمانی، نیازی خۆی بۆ كاندیدكردن بۆ هەڵبژاردنەكان ڕاگەیاند و جەختی لەوە كردەوە كە “هەڵبژاردن دەرفەتێكە بۆ پاڵپشتیكردنی پڕۆژەیەكی چاكسازی بۆ عێراق”. جەختیشی كردەوە كە “بەهای ڕاستەقینەی هەر چاكساز□ی□ك گەیشتنە بە گروپە هەژار و پەراوێزخراوەكان و ڕزگاركردنیان لە چنگی هەژاری”.!

لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا لەلایەكی ترەوە ئەتوانین بڵێین خەریكە كە سودانی وەك مۆدێلێكی ئەفسانەیی و حاكمێكی بێ كەموكوڕی و پاڵەوانێكی بێ هەڵە دەخرێتەڕوو، یان سیاسەتەكانی وەك ئاماژەیەكی زیندو بۆ ئەگەری گەڕاندنەوەی دادپەروەری پێشكەش دەكرێن نەك موزایەدە، لەراستیدا، ئەو هاوسەنگی و میانڕەویەی سودانی قسەی لەسەر دەكات، ناتوانێ لەناو دەریای جەنجاڵی و دۆخی نالەبارو ناجێگیری عێراقدا جێگای بێتەوە، كە سودانی بۆ خۆشی داینەناوە لەسەر ڕێرەوی هەڵوەشانەوەی هێزەكانی حەشدی شەعبی هەنگاو بنێت، ناتوانێت لە دۆخی ئێستای عێراقێكی دابەشبودا دەرگایەك بكاتەوە هێوای داهاتویەكی سەقامگیری لە عێراقدا وەك سەرۆك وەزیران بەدەست بهی□ن□ت.

پێگەی سودانی لەنێو جەنجاڵی زیادەڕۆیی و شەڕ و پێكدادانەكاندا ئەو پەنجەرەیە نیە كە گەشبینی پێشكەش بكات، سەروەری و سەربەخۆیی عێراق تەنیا دروشمێكە كە لە بەرامبەر ئەمریكاو ئێراندا و كێشمەكێشی باڵەكانی چوارچێوەی هەماهەنگیدا مامەڵەیەكی سادە نیەو بواری ساغبونەوەی زەحمەتە.

ئامادەكاری پێشوەختە بۆ هەڵبژاردنەكانی داهاتوو كە بڕیارە لە ١١ی تشرینی دووەمی ئەمساڵ ئەنجام بدرێت، چاوەڕوان دەكرێت هاوپەیمانی نوێ لە غیابی ڕەوتی سەدریدا دروست بكرێت، ئەمەش ڕێگە خۆش دەكات بۆ هێزەكانی دیكە بۆ پڕكردنەوەی ئەو بۆشاییە.

پێشبینییەكان ئاماژە بەوە دەكەن كە زۆرینەی دەنگەكانی سەدری بۆ هاوپەیمانی یان هێزە تازە پێگەیشتوەكانی سودانی دەچێت، كە هاوپەیمانی دەوڵەتی یاسای مالیكی لە دەستكەوتی بەرچاو لە كورسیەكانی پەرلەمان بێبەش دەكات و تەنانەت ڕەنگە هەڕەشە لە توانای مالیكی بكات بۆ پاراستنی قەبارەی ئێستای لە پەرلەمانی داهاتوودا.

کاندیدبونی سودانی بۆ هەڵبژاردنەکان شتێکی سەرسوڕهێنەر نەبوو، بەڵام کاتی خۆی و پەیامە سیاسیەکانی و ئەو هاوپەیمانیەی کە لە دەوروبەری پێکهاتوون، ئاماژەن بۆ شتێکی ئاڵۆزی هەڵبژاردن کە کراوەیە بۆ چەندین ئەگەر.

لەنێوان ئەم تەحەددیانەدا، سودانی هەوڵدەدات خۆی وەک “حکومەتێکی سەقامگیر” پیشان بدات، گوایە لەڕێگەی دەستکەوتەکانیەوە حکومەتەکەی بنیات دەنێت و گوتارێک پێشکەش دەکات کە ئەتوانێ هاوسەنگی دۆخەکە ڕاگرێت. بەڵام ئەوەی بەداوی سیاسەت و دەخالەتی ئەمریکا لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست پێشهاتووە و پشتیوانی لە ئیسرائیل مەبنا بووە بۆ ئەمریکا، هەڕەشەکانی ترەمب لەسەر هەڵوەشانەوەی حەشدی شەعبی و ئایندەی ڕێکەوتنی ئەمریکاو ئێران، گومانی تیا نییە کە دۆخی هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی عێراق بە نائارام دەبینرێت، لەهەمانکاتدا پێکهێنانی حکومەتی عێراق لەبەردەم قەیرانێکی هەمەلایەنەدا بەرەو ڕوو دەبێتەوە، جیا پێکهێنانی حکومەت لە سایەی مالکی بێت یا سودانی ، دۆخەکە بە ئاسانی تێناپەڕێنرێت.

عوسمانی حاجی مارف